

Moven in taal – Taalvariatie in de eerste graad

1. Een communicatieve uitdaging

Leren gebeurt vaak door zelf dingen te ervaren en door keuzes te mogen maken om met smaak en motivatie in beweging te komen. Een leerling die een uitdaging aangaat, voelt zich geprikkeld om daarnaar toe te werken en wil daarbij stap voor stap eigen talenten inzetten om het doel te bereiken. Het is aan de leraar om, als aanmoedigende coach aan de zijlijn, alle *tools* aan te reiken om samen met hem de communicatieve uitdaging tot een goed einde te brengen.

2. Uitgangspunt

De lessenreeks die in deze tekst wordt beschreven, start met een beeld en laat leerlingen erover nadenken met behulp van vragen die de leerlingen tot het communicatieschema brengen. Want efficiënt communiceren houdt in dat je rekening houdt met verschillende elementen uit het communicatiemodel.

- Welke bekende *move* zie je op de foto?
- In welke situatie zou jij deze beweging kunnen maken?
- Wat betekent het werkwoord *moven*?
- Uit welke taal is dit werkwoord afkomstig?
- ...

3. Didactische werkvormen en differentiatie

Wie aandacht besteedt aan de verschillende werkvormen van de les, boekt een beter resultaat en zorgt er vaak voor dat leerlingen niet afhaken tijdens de les. In de lessenreeks is de mogelijkheid tot differentiatie voorzien. De keuze om in groepen te werken zorgt ervoor dat leerlingen op een aangename manier van elkaar leren.

3.1 Duowerk

De leerlingen onderzoeken de taalkrant en duiden ‘zender’, ‘ontvanger’, ‘boodschap’, enz. aan. In de voorbeeldkrant staan verschillende taalvariëteiten.

3.2 Rubriceren/classificeren

Zo snel mogelijk rubriceren de leerlingen de woorden. Ze schrijven boven de gerubriceerde woorden een bepaalde categorie of rubriek.

LMG, VAR, *newsfeed*, internationeel, barista, Bug, *Seasonal Gold*, *Fortnite*, macaron, *neon skin*, *foodista*, redactie, granola, *slushy*, krant, enz.

Rubriek	Woorden
nieuwsbericht	VAR, <i>newsfeed</i> , internationeel, redactie, krant
game	Bug, LMG, <i>Seasonal Gold</i> , <i>Fortnite</i> , <i>neon skin</i>
culinair/voeding	barista, <i>foodista</i> , macaron, granola, <i>slushy</i>

3.3 Memory

Laat de leerlingen op zoek gaan naar de betekenis van het woord van de week (zie: <https://www.taaltelefoon.be/woorden-van-de-week>).

	<p>haarhangen</p>	<p>Tijdens de Gentse Feesten brengen twee Finse vrouwen de opzienbarende oude circusact van het <i>haarhangen</i> weer tot leven: hangend aan hun eigen haar halen ze allerlei acrobatische kunsten uit. <i>Haarhangers</i> vlechten hun haar eerst secuur om een ijzeren ring en worden vervolgens omhoog getakeld om hun act uit te voeren. Helemaal pijnloos is dat niet, maar haar is veel sterker dan het lijkt.</p>
---	-------------------	---

3.4 Gerubriceerde woorden in de teksten

Elke groep kiest een rubriek en zoekt in de tekst de woorden op. Bijbehorende vragen leren hen dat bepaalde vakgebieden minder gekende woorden bevatten. We spreken hier van vakjargon.

3.5 Nieuwsbericht

Laat leerlingen twee nieuwsberichten met elkaar vergelijken en de verschillen tussen beide noteren. Na een gesprek a.d.h.v. vragen komen leerlingen tot het besluit dat er verschillende taalvariëteiten bestaan.

4. Wat kun je en heb je geleerd?

Na elke oefening volgt een vastzetten van de leerstof. Die inductieve werkwijze geeft leerlingen de kans om zelf tot besluit te komen i.v.m. taalvariëteit. Leerlingen herkennen, onderzoeken, begrijpen, leiden af en besluiten om bij de volgende en laatste stap de leerstof toe te passen.

1. *Taalvariatie* is het verschil in *taalgebruik* binnen een *taalgebied*, zoals Zeeuws, Limburgs, wielertaal, straattaal en sms-taal.
2. *Dialect* of *streektaal* is een variëteit van het Nederlands die alleen in een bepaalde streek gesproken wordt.
3. *Omgangstaal* is de gemoedelijke taal die mensen met elkaar spreken, waarbij ze losjes omgaan met de regels van de Standaardtaal. De dagelijkse spreektaal.
4. *Standaardnederlands (SN)* is het Nederlands dat wordt onderwezen op scholen en dat wordt gebruikt door de overheid en de media.
5. *Tussentaal* is de benaming voor de informele spreektaal in Nederlandstalig België die geen dialect is, maar ook geen Standaardnederlands.

5. Move jij mee?

Op het einde van de lessenreeks wordt de leerling uitgedaagd om wat hij geleerd heeft in een nieuwe communicatieve opdracht te verwerken. De taak wordt opgebouwd a.d.h.v. een OVUR-schema. De leerling oriënteert zich op de taak, zet doelgerichte stappen, houdt de eigen vooruitgang in het oog en last tussentijdse evaluatiemomenten in. De leerling stuurt het eigen leerproces. Het coöperatief werken zorgt eveneens voor een positieve motivatie. Ook hier kan de leerling kiezen: wil je wat je leerde uitwerken in een schrijf- of spreekopdracht? Bovendien is het belangrijk dat leerlingen bij het reflecteren een 'werkpuntje' noteren. Op welke manier kan de leerling ervoor zorgen dat zijn taalvaardigheid verbetert?

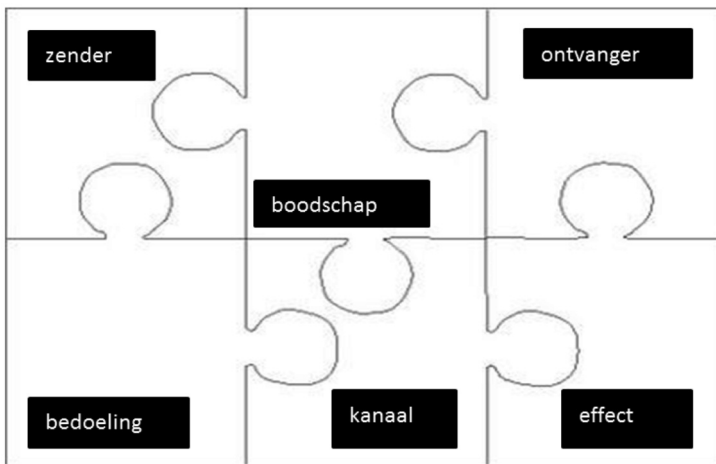
Move jij mee?**Communicatieve opdracht**

Communicatieschema – opbouw journaal – taalvariëteiten – formeel/informeel

Duik als journalist in de wondere wereld van taal en ga op zoek naar weetjes, nieuwtjes en tips. Presenteer een volledig taaljournaal voor je klasgenoten en leraar.

OVUR

1. Werk in groepen van vijf. Vul voor deze communicatieve opdracht het communicatieschema in.

OYUR

2. Ga op zoek naar nieuws voor de volgende rubrieken. Elk groepslid neemt één rubriek voor zijn rekening. Denk bij de uitwerking aan het beantwoorden van de belangrijkste w-vragen.
 - **Woord van de week** Bedenk een eigen 'woord van de week', schrijf de betekenis uit in een kort tekstje en zoek een geschikte foto.
 - **Weg met dat woord** Welk woord zou jij willen verbannen uit onze taal? Noteer in een kort tekstje waarom je dat woord wilt verbannen.

- **OMG** Ga op zoek naar een veel voorkomend probleem in onze taal (bv. verschil tussen *jou/jouw*) en leg aan de hand van twee duidelijke voorbeelden het goede taalgebruik uit.
- **Wik je woorden** Ga op zoek naar één of enkele zinnen die je op een andere manier zult verwoorden bij een verschillend publiek.
- **ID van het woord** Kies een woord waarvan je de herkomst gaat opzoeken. Noteer in een kort tekstje waar het woord vandaan komt.

3. Bouw met de gevonden informatie nu een volledig taaljournaal.

TAALJOURNAAL
<ul style="list-style-type: none"> • Hoe begroet je de luisteraars? • In welke volgorde ga je de info brengen? Welke rubriek komt eerst aan bod? Wat komt daarna? • Hoe maak je de overgang van de ene rubriek naar de andere? Wie praat de rubrieken aan elkaar? • Zorg voor een gepast slot. Hier kun je de belangrijkste items nog even kort herhalen. • Kies de gepaste taalvariëteit voor de taalsituaties. • Verdeel de taken en geef positieve feedback. • Zorg dat iedereen ongeveer evenveel aan het woord komt. • Oefen het journaal een aantal keer in. Gebruik als geheugensteuntje een briefje met enkele sleutelwoorden.

OVUR

Tijd voor het taaljournaal!

OVUR

In orde?	Op weg naar succes	jezelf	een klasgenoot
	De informatie die je brengt, past in een taaljournaal.	HG G V OV	HG G V OV
	Je werkt de rubriek voldoende uit a.d.h.v. de w-vragen.	HG G V OV	HG G V OV
	Je taaljournaal bevat een begroeting en een slot.	HG G V OV	HG G V OV

9. Taalbeschouwing

	Je presenteert het taaljournaal op een vlotte, ludieke manier.	HG G V OV	HG G V OV
	Je kiest de gepaste taalvariëteit voor deze communicatieve situatie.	HG G V OV	HG G V OV
Werkpuntje:			

6. Tot slot

Laten we leerlingen nieuwsgierig maken naar taalverschijnselen en hen motiveren om hun taalcompetentie verder te ontwikkelen.